

* * *

ZOO NIET!

J. M. Westerbrink-Wirtz, *Spoorstudentjes*, uitgave Bond voor Gereformeerde Jeugdorganisatie, Rotterdam. Prijs f 2.75.

NEEN, waarlijk het is nog niet alles boter tot aan den boôm in ons land, waar het betreft datgeen wat in boeken voor kinderen en jongeren oirbaar wordt geacht. Het blijkt glashelder uit dit boek. Het is het recht der schrijfster om te „getuigen”, ook met en tegenover jongeren. Maar zij begaat een der allergrootste paedagogische fouten, indien zij haar overtuiging tot een wapen smeedt en dat aan de jongens en meisjes van veertien à vijftien jaar, voor wie haar boek bestemd is, in handen geeft om er anderen mee te kwetsen. Het verhaal speelt in een domineesgezin. De predikant spreekt niet graag over zijn broer, want die was gestorven „indien al niet als een ongeloofige, dan toch als een onverschillige”. De weduwe is oppervlakkig, slordig, verkwistend. Van zijn neef vreest de dominee „dat die den aanleg van zijn vader heeft geërfd,” . . . alsof het gemis van de overtuiging, die deze predikant belijdt, een soort van ziekte zou zijn! — De omstandigheden leiden er toe, dat de jongen opgenomen moet worden in diens gezin. De vader roept dan plechtig zijn kinderen tot zich en leeraart: „Ze moesten Gerrit vriendelijk ontvangen, als een broer, dat hij bij hen thuis raakte. En ze moesten wel bedenken: „Gerrit was anders opgevoed dan zij. *Hij had b.v. nooit anders dan op een openbare school gegaan. Dus moesten zij, die zooveel meer voorrechten hadden, zich ook daarnaar gedragen.* Het lag voor een deel aan hen of Gerrit zou leeren de geloovigen te beschouwen als menschen, die te benijden zijn, dan wel of hij, als zoovelen, zou komen tot de conclusie: dat godsdienst niet veel anders is dan huichelarij. Dus mochten ze wel bidden dat God hen wilde helpen om Gerrit ten zegen te zijn.”

Zoo staat het er letterlijk. Ik echter onderstreepte de twee zinnen. Een paar bladzijden verder is de predikant bij zijn schoonzuster en ziet, dat zijn neef een courant leest. „*t Was een neutraal blad; dominee had het daareven tot zijn ergernis gezien, hoewel hij moeilijk iets anders had kunnen verwachten.* Graag had hij 't Gerrit afgenomen, met de vermaning: „lees liever wat degelijks.” —

Zoo staat het er weer letterlijk. Die Gerrit, die zoon van den man, welke niet stierf, zooals de broeder het verlangde, — die oud-leerling van de openbare school, — die lezer van neutrale bladen, welke slechts de „gevaarlijke gave” van het teekentalent bezit, brengt verderf in het gezin van den predikant, wiens oudsten zoon hij tot allerlei leugen en bedrog verleidt. Die Gerrit vloekt; hij heeft ook een

slechten invloed op bijna al de dorpsjongens, met wie hij elken dag naar de stad gaat voor het schoolonderwijs. Hij is de belichaming van al dat verschrikkelijke: ongelooft, openbare school, neutrale bladen... Als de jongen weer uit het dorp is, weg van al de spoorstudentjes, keeren alle deugden terug tot de kameraden, die er zich van afwenden.

Ik zou meer in het verhaal kunnen aanwijzen, wat allerminst van opvoedend karakter is. Maar het aller-allerergste is omschreven in het bovenstaande. Welke beteekenis zou na dit alles de verzekering kunnen hebben, dat er ook frissche bladzijden in het boek zijn, die van schrijftalent getuigen! Want van zulke boeken met zulke opvattingen kan niet anders dan een funeste invloed uitgaan. Zij zijn door hun strekking volkomen ongeschikt voor hen, die anders denken dan deze schrijfster. En voor haar mede-overtuigden? Moeten hun kinderen opgroeien met de opvatting, dat zij te bidden hebben voor de andere kinderen, welke op de openbare school gaan en „neutrale” bladen lezen? Moeten die eigengerechtigden in den dop kameraden leeren schuwen, omdat ze de verpersoonlijking zijn van al wat des duivels is, daar ze niet gereformeerd zijn?

Het is in-treurig, dat deze vragen gesteld moeten worden naar aanleiding van een boek, in dezen tijd van opvoedkundige renaissance door iemand met schrijftalent voor kinderen en jongeren geschreven.

H. G. Cannegieter, *Prille vrees en vreugd*, met krabbels van den schrijver. N. V. Uitgevers-Maatschappij „De Tijdstroom”.

EEN buitengewoon merkwaardig boek, waarover niet veel geschreven hoeft te worden, omdat alles saamgevat kan in een advies aan alle opvoeders, die zich pædagogisch willen verrijken, om het te lezen. Het is alles zoo heel eerlijk verhaald, zonder eenige mooidoenerij. Een schrijver is aan het woord, die ernstig zijn herinneringen heeft gepeild en geraadpleegd. Historische beteekenis heeft het verhaal door zijn schets van kinderleven in een Friesch, afgelegen dorp eenige jaren geleden, met den achtergrond van maatschappelijke verhoudingen der volwassenen en hun opvattingen. Doch de groote waarde ligt in de waarneming der kinderziel van den kleinen Willem, welke worstelt met allerlei vraagstukken en ten onder dreigt te gaan in zijn angst voor den dood. Zulke Willem's waren en zijn er overal om ons en in onze eigen jeugdervaringen; zij keeren ons een kindergezicht toe, zij lachen en spelen als die Willem en kennen toch zijn vreezen en angsten in al hun verschrikking.

In zijn onopgesmukte eerlijkheid is dit boek een kostbaar bezit voor allen, die de structuur van de kinderpsyche steeds beter willen leeren kennen. IDA HEIJERMANS.

Het geheim van de Telegraaf. Oorspronkelijk Jongensboek door Charles Krienen. Uitgave N.V. H. ten Brink Uitg.-Mij. Arnhem. Ingenaaid f 2.25, gebonden f 2.90.

ORSPRONKELIJK jongensboek. Verblijvend oorspronkelijk, in dezen tijd van jongensboeken, die niets anders zijn dan een aaneenschakeling van onmogelijk-dolle grappen, zoodat er in ons heele landje geen stuk meer heel zou zijn, als alles eens waar was — van guitenstreken die

vaak niet eens door den beugel kunnen — kortom, flauw en onbeduidend, zoodat er al menig protest tegen geschreven is. Nu pas nog, in het uiterst belangrijke nieuwe blad *Gezin en School* (Hier wordt de Middelbare School en het Gymnasium bedoeld) schrijft Dr. W. H. Staverman:

„Wie wel eens van die nieuwere jongensboeken heeft gelezen, zal getroffen zijn door het *uitermate geringe* gehalte.”

Ik ben zóózeer getroffen door het *uitermate geringe* gehalte van de tegenwoordige jongensboeken, dat ik met angst ging zitten, toen ik een jongensboek te recenseeren kreeg. En zie — het is zéér boeiend, zéér inhoudsvol en alleraardigst geschreven. De *Telegraaf* is zoowaar — de heuschelijke *Telegraaf*, Holderts dagblad! En het boek geeft een beschrijving van het allereerste begin eener journalistieke loopbaan. Wat me die Bas Bloemers een journalistieke fortuintjes heeft door nu net kennis te hebben moeten maken met een type als Oom Koos, en door nu net op de Olympic terecht te komen, die — te Amsterdam lag! Ja, waarlijk, de Olympic, het zusterschip van de Titanic! Krienen durft!

Zeer boeiend is het boek geschreven voor jongens van 12—15 jaar, dunkt me. Koop dit nu tegen Sint-Nicolaas. En boycot toch die lamme boeken, waar hier in het Kind zelfs weleens het woord „ploertig” over heeft gestaan!

Jeanne Faure heeft het boek van menig zwartje en een enkel plaatje voorzien en Rob Graafland teekende den band. Dat had Jeanne Faure óók wel gekund.

Het trio van 't Zwaluwhuis door W. Blomberg-Zeeman, met teekeningen van Rob Graafland. Uitgave van de N.V. H. ten Brink, Arnhem. Ingen. f 2.25, gebonden f 2.90.

EEN boek voor jongens en meisjes, dunkt me. Van 12—15 jaar.

Ofschoon de titel ons even doet denken: „Pf — weèr een trio! Het is altijd over een trio, een kwartet, een troep, de vier, de drie” — is het boek zelf toch anders dan de meeste dezer trio's of kwartetten.

Beter. Met veel meer inhoud.

Het behandelt de geschiedenis van een gezin, dat zwaar door het ongeluk getroffen is. Moeder al jaren dood, nu vader doodarm en buiten werk. Moedig komt vader tot groote besluiten: zijn jongste zoontje zal hij bij grootvader en diens oude dienstbode Griet brengen, Stina en Frits komen in Amsterdam in een kinderpension en hijzelf gaat naar Amerika en heeft 't geluk, daar door een ouden vriend werk te krijgen op een farm. Werk, dat hem zóó vooruitbrengt, dat hij met een jaar al terug kan keeren om zijn trio te halen. En 't is grappig te lezen, welk een karavaan hij dan meeneemt naar de Nieuwe Wereld, tot Grootvader en Griet inclus.

Boeiend is het leven der kinderen in het „kouwe-aardappelpension”, zooals de stouterts der Middelbare Scholen het huis op de Keizersgracht gedoopt hebben, beschreven. Alleen wordt de naam kouwe-aardappelpension niet waar gemaakt. Een heel ingewikkelde historie valt er voor in het kinderpension, dat vele gasten telt: diefstal, onrechtmatige verdenking, misverstand, opofferingsgezindheid, vlucht, een telegram, verwarring, noodgedwongen bekentenis — tot de algeheele oplossing natuurlijk.

Het beste stuk uit het boek vind ik den brief van den vader uit Amerika aan zijn kinderen van dertien en veertien jaar. Behoorlijk worden ze ingelicht over de groote moeilijkheden, waarin hun vader verkeert — er wordt begrepen, dat ze groeiende menschen zijn met een gezond verstand en een begrijpend hart. In deze tijden, waarin er zoovele ouders zijn, die dergelijke mededeelingen aan hun kinderen zouden moeten doen, indien ze den eerlijken moed van meneer Geervliet hadden, kan deze brief als voorbeeld dienen.

Soms is het verhaal goed en boeiend verteld. Soms niet. Het is dan, als de schrijfster te zeer volhardt in den Onvoltooid Tegenwoordigen Tijd. O, wat klinkt 't dan droog, kwellend en onaf! Helaas begint zóó juist het eerste hoofdstuk en is de eerste indruk dus juist niet de beste en zeker niet beslissend voor den totaal-indruk van het boek.

En nu eventjes wat over den druk! Die is verschrikkelijk! Daar heeft ten Brink bepaald eens iets nieuws gewild op het gebied van lettertype. En nu hoeft een kinderboek niet met de mediaeval van de Roos te worden gedrukt, maar dit lettertype is absoluut onuitstaanbaar.

De k's en de z'tten zijn karikaturen.

De k's vooral zijn zóó mal, dat ik telkens bolle wangen moet zetten als ik ze uitspreek. Suggereerend van vorm bepaald. Toen ik gelezen had: „met pak en zak op ons dak” kon ik haast niet verder.

Rob Graafland heeft den band heel wat smakelijker gemaakt dan de plaatjes. Die kan ik niet erg roemen, maar zooals het boek daar ligt, ziet het er fleurig en aanlokkelijk uit.

S. LUGTEN—REYS.
(Nannie van Wehl.)